

လူ့ရွှင်တော်စတားပြိုင်ပွဲဝင် ပြက်လုံးများ၏ အနက်စီစဉ်တွဲစပ်ပုံ လေ့လာချက်

ခင်မြတ်မြတ်သွယ်^၁

စာတမ်းအကျဉ်း

လူ့ရွှင်တော်စတားပြိုင်ပွဲဝင်ပြက်လုံးများ၏ အနက်စီစဉ်တွဲစပ်ပုံကို အတ္ထုဗေဒရှုထောင့်မှ လေ့လာထားသော စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ ဂျော့ဖရီလီချ် (Geoffrey Leech)၏ အနက်အဓိပ္ပာယ် (၇)မျိုးသီအိုရီကို အသုံးပြု၍ ပွဲစဉ်(၅)ခုမှ ပြိုင်ပွဲဝင်အဖွဲ့(၁၀)ဖွဲ့၏ ပြက်လုံးများကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာထားပါသည်။ ပြက်လုံးများတွင် အဓိကအသုံးပြုလေ့ရှိသော အနက်အမျိုးအစားနှင့် ပြက်လုံးအလိုက် အနက်စီစဉ် ချိတ်ဆက်ပုံတို့ကို သုတေသနပြု ဖော်ထုတ်ထားပါသည်။ ပြိုင်ပွဲဝင်ပြက်လုံးများဖန်တီးရာတွင် လည်းကောင်း၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်လေ့လာမှု နယ်ပယ်တွင်လည်းကောင်း အထောက်အပံ့ဖြစ်ရန် မျှော်လင့်ပါသည်။

သော့ချက်ဝေါဟာရများ - ပြက်လုံး၊ ဂုဏ်ရည်ပြအနက်၊ ခံစားမှုပြအနက်၊ လူမှုအခြေပြ အနက်၊ ဒွန်တွဲအနက်၊ နှစ်ဖက်သွားအနက်၊ အနက်ဆန့်ကျင်မှု

၁။ နိဒါန်း

လူ့ရွှင်တော်စတားအစီအစဉ်သည် နိုင်ငံတော်ပိုင် ရုပ်သံလိုင်းဖြစ်သည့် မြန်မာ့အသံနှင့်ရုပ်မြင်သံကြား၊ မြဝတီစင်မြင့်များထက်၌ ထုတ်လွှင့်ခဲ့သော ဟာသပညာစွမ်းရည်ပြိုင်ပွဲ အစီအစဉ်ဖြစ်သည်။ ၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် စတင်ရိုက်ကူးထုတ်လွှင့်ခဲ့ပြီး ဆယ်စုနှစ်တစ်ခုကြာ အောင်မြင်ထင်ရှားခဲ့သော ပြိုင်ပွဲလည်းဖြစ်သည်။ ထိုအစီအစဉ်မှတစ်ဆင့် နာမည်အခိုင်အမာ ရရှိသွားသော ပြိုင်ပွဲဝင်လူ့ရွှင်တော်များလည်း အများပြားရှိသည်။

လူ့ရွှင်တော်ကို လူပြက်ဟုလည်းခေါ်သည်။ လူပြက်ဟူသည် ပြက်လုံးများကို ဖန်တီးသူပင်ဖြစ်သည်။ ပြက်လုံးကို မြန်မာအဘိဓာန်တွင် “ရယ်မောဖွယ်စကား” (မြန်မာစာအဖွဲ့၊ ၂၀၁၈၊ စာ-၂၂၆) ဟု အနက်ဖွင့်ထားသည်။ အငြိမ့်စင်၊ ဇာတ်စင်၊ ရုပ်သေးစင်၊ ပြဇာတ်စင်၊ ရုပ်ရှင်စင်၊ အသံလွှင့်စင် စင်အမျိုးမျိုး၌ ပြက်လုံးများကို ကပြကြသည်။

ပြက်လုံးဖန်တီးရာတွင် ဟာသဉာဏ်ရွှင်ရန်လိုအပ်သကဲ့သို့ ဘာသာစကားဉာဏ် ရင့်သန်ရန်လည်းလိုအပ်သည်။ လူ့ရွှင်တော်သည် လောက၏ အမြီးအမောက်မတည့်သော သဘောများကို သိတတ်သော ဉာဏ်ရှိရသည်။ ပြန်လည် ဖော်ထုတ်နိုင်သော အစွမ်းရှိရသည်။ ယင်းစွမ်းရည်ကို ဆရာဇော်ဂျီ (၂၀၀၄)က ရသနှင့် အလွမ်း၊ အဆွေး၊ အသောတွင် “စကားကျွမ်းကျင်မှု” ဟုညွှန်းဆိုထားသည်။

လူ့ရွှင်တော်များသည် စကားလုံးတစ်လုံးကို မူလရှိရင်းစွဲ အဘိဓာန်အနက်မှ ကျော်လွန်၍ ဂယက်အနက်အမျိုးမျိုးဖြစ်လာအောင် ဖန်တီးသုံးစွဲရသည်။ ပရိယာယ်စကားများကို အကြောင်းအရာအလိုက် လိမ္မာပါးနပ်စွာ အသုံးပြုတတ်ရသည်။ စကားလုံးများ၏ အဓိပ္ပာယ်များကို ကစားခြင်း သို့မဟုတ် စကားလုံးများကြားရှိ အသံထွက်ဆင်တူမှုများကို အသုံးချခြင်းဖြင့် ပရိသတ်ရယ်မောပျော်ရွှင်အောင်

^၁ မြန်မာစာဌာန၊ မန္တလေးတက္ကသိုလ်

ဖန်တီးရသည်။ စင်စစ်ပြက်လုံးဖန်တီးခြင်းသည် ဘာသာစကားဖြင့် အနက်ကစားခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ အနက်ကစားကြရာတွင်

(၁) မည်သည့်အနက်အမျိုးအစားကို အဓိကထား၍ အများဆုံး အသုံးပြုလေ့ရှိကြသနည်း။

(၂) ပြိုင်ပွဲဝင်ပြက်လုံးများတွင် မည်ကဲ့သို့ အနက်စီစဉ်တွဲစပ်လေ့ရှိကြသနည်း။

ထိုမေးခွန်းများကို အဖြေရှာရန်အတွက် ဤစာတမ်းကို သုတေသနပြုရေးသားခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဂျော်ဖရီလီချ်၏ အနက်အဓိပ္ပာယ် (၇) မျိုး (Seven Types of Meaning) ဖြင့် ပြက်လုံးများကို စိတ်ဖြာ ဆန်းစစ်ပါမည်။ ရွေးချယ်ထားသော အလေ့လာခံ ပွဲစဉ်များမှာ

(၁) ငိုစရာကြောင့်ရယ်မိသည်

(၂) မိုးနဲ့မြေကြီး

(၃) အဆိုးထဲက အကောင်း

(၄) ယုံချင်ယုံ မယုံချင်နေ

(၅) ချစ်တုန်းမုန်း စကားပြော တို့ဖြစ်ကြပါသည်။

တူညီသော အချိန်အပိုင်းအခြားအတွင်း ယှဉ်ပြိုင်ရခြင်း၊ အရည်အသွေး အကဲဖြတ်မှုဆိုင်ရာ အာမခံချက်ရှိခြင်း၊ မောင်နှင့်အစ်မ၊ သားနှင့်အမိ မကြားသာသော ပြက်လုံးများ မပါဝင်ခြင်းတို့ကြောင့် လူ့ရွှင်တော်စတားပြိုင်ပွဲမှ ပြက်လုံးများကို အလေ့လာခံအဖြစ် ရွေးချယ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ပြိုင်ပွဲဝင် ပြက်လုံးများ ဖန်တီးရာတွင်လည်းကောင်း၊ အတ္ထုဗေဒလေ့လာမှုနယ်ပယ်တွင် လည်းကောင်း တစ်စိတ် တစ်ပိုင်း အထောက်အပံ့ဖြစ်ရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။

၂။ စာပေလေ့လာဆန်းစစ်ချက်

ပြက်လုံးသည် ဘာသာစကားမှတစ်ဆင့် ပျော်ရွှင်နှစ်သက်မှုကို ဖန်တီးသောဖြစ်စဉ် ဖြစ်သည်။ ပျော်မြူး၍ ရယ်သည်၊ ဝမ်းနည်း၍ ငိုသည်စသော အပြုအမူတို့သည် လူမျိုးတိုင်းတွင်ရှိသော လူ့အမူအရာ ပင်ဖြစ်သည်။ လူတိုင်းနားလည်ခံစားနိုင်သည်။ သို့သော် ပြက်လုံးမှတစ်ဆင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော နှစ်သက် ပျော်ရွှင်မှုမှာမူ ဘာသာစကားမတူညီလျှင်၊ ယဉ်ကျေးမှုနောက်ခံ အလေ့အထ မတူညီလျှင် ပြည့်ပြည့်ဝဝ ခံစားနားလည်နိုင်မည် မဟုတ်ပေ။

အကြောင်းမှာ ပြက်လုံးများတွင် အဘိဓာန်အနက်ထက်လွန်သော ဂယက်အနက်များ အလွှာလွှာ အထပ်ထပ် ကပ်ပါနေတတ်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ဆရာမကြီး ဒေါ်ခင်မျိုးချစ်က ဘာသာပြန်၍ မဖြစ်နိုင်သော ဟာသများဟုပင် ဆိုထားသည်။ (၁) စကားလုံးတစ်လုံးတွင် အဓိပ္ပာယ်တစ်မျိုးထက် ပို၍ထွက်သော စကားလုံးများကို ကစားထားခြင်း၊ (၂) ဝါကျတည်ဆောက်ပုံ အနေအထားအပေါ်တွင် ကုလားဖန်ထိုးထားခြင်း၊ (၃) စကားလိမ်ဖြင့် ပြက်လုံးထုတ်ထားခြင်း ထိုသုံးမျိုးသည် ဘာသာပြန် လိုက်လျှင် မူလအရသာ ပျက်သွားနိုင်ကြောင်း ထောက်ပြထားသည်။ အနောက်တိုင်းဟာသစာပေ စာတမ်း (၁၉၇၃) တွင် ဆရာမကြီးသည် အနောက်တိုင်းပြက်လုံးများ၊ ဟာသများ၏ သဘောလက္ခဏာ ကို အခြေခံ၍ ဟာသပုံစံ (၅) မျိုးနှင့် ဆင့်ပွား (၁၀) မျိုးတို့ကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာပြခဲ့သည်။ မြန်မာ့သဘင်

လောကကို အခြေခံ၍ ဆန်းစစ်ထားခြင်းမဟုတ်သော်လည်း စကားလိမ်ပြက်လုံး၊ သရော်စာပြက်လုံး၊ ကုလားဖန်ထိုး ပြက်လုံး၊ အနက်အစွန်းထွက် ပြက်လုံးများ၏ သဘောလက္ခဏာများကိုသိရှိရပြီး ပြက်လုံးခွင်များတွင် စကားနှင့်အနက်အချိတ်အဆက်ကို လေ့လာဆန်းစစ်ရာ၌ အထောက်အကူပြုသည်။

မြန်မာ့သဘင်လောကမှ လူရွှင်တော်ကြီးများနှင့် ၎င်းတို့၏ ပြက်လုံးဖန်တီးမှု နည်းနာများ ကိုမူ ဦးချစ်စရာ၏ “ ကျွန်တော်သိမိသော လူရွှင်တော်ကြီးများနှင့် ကျွန်တော်နှင့် ခေတ်ပြိုင်လူရွှင်တော်များ” (၂၀၀၃) မှတစ်ဆင့် လေ့လာဆန်းစစ်နိုင်သည်။ မျက်နှာရူးပြီးပါးစပ်ရဲရုံဖြင့် လူရွှင်တော်မဖြစ်နိုင်ကြောင်း၊ စာပေါင်းစုံ ဖတ်၊ မှတ်အတုယူတတ်ရန်လိုကြောင်း စသည်ဖြင့် ဆောင်သင့်၊ ရှောင်သင့်သော အရည်အသွေးများကို လမ်းညွှန်ထားသည်။ လုံးကောက် ပြက်ခြင်း၊ မျက်နှာခံခြင်း၊ လာဘ်လုံးပြက်ခြင်း စသည်ဖြင့် ပြက်လုံးအမျိုးအစားများကို မှတ်သားနိုင်သည့်အပြင် ပြက်လုံးခွင်ပျက်တတ်ခြင်းအကြောင်း တရားများကိုလည်း လေ့လာဆန်းစစ်နိုင်သည်။

ပြက်လုံးခွင်များတွင် ဘာသာစကားအသုံးပြုပုံနှင့် ပတ်သက်၍ ပမ်ဝဲလ်စ် (Pam Wells) က စကားလုံးအသုံးပြုသော ပုံစံနှင့် စကားလုံးမသုံးသော ပုံစံ (၁၆)မျိုးကို လေ့လာတင်ပြခဲ့သည်။ “ရုပ်သံ အစီအစဉ်များမှ ကွက်စိပ်ပြက်လုံးများကို အဏုစိတ်ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်း” (Invitations to Laughter: A Microanalysis of Televised Stand-up Comedy Performances) (၂၀၀၇) ဟူသော ခေါင်းစဉ်ဖြင့် ရုပ်သံအစီအစဉ် (၁၃) ခုမှ ဟာသပြက်လုံးများကို လေ့လာခဲ့သည်။ ဝဲလ်စ်၏ အဆိုအရ စကားလုံးအသုံးပြုမှု နှင့် အမူအရာအသုံးပြုမှု အချိုးအဆသည် ထင်ထင်ရှားရှား ကွဲပြားခြင်းမရှိပေ။ ပရိယာယ်စကား၊ နှစ်ဖက်သွားအနက်ထင်စကားများကို အသုံးပြုပြီး နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ပြက်လုံးများတွင် သုံးလေ့ရှိကြ ကြောင်း၊ ပရိသတ်၏ အားပေးမှု အများဆုံးရတတ်သော ပြက်လုံးများဖြစ်ကြောင်း၊ ပရိသတ်အားပေး မှုနည်းပါက ပြက်လုံးခွင်တစ်ခုနှင့်တစ်ခု အပြောင်းသည် ပို၍မြန်ဆန်လာတတ်ကြောင်း ဆန်းစစ်တင်ပြ ထားသည်။

ဟက်ဒတ်စဖီးတက္ကသိုလ် (University of Huddersfield)၊ စိတ်ပညာဌာနမှ ကထိက ဒါဗစ် (Paige Davis)ကမူ အမူအရာကိုအားပြုသည့် ပြက်လုံးများနှင့် ဘာသာစကားကို အားပြုသည့် ပြက်လုံးများအကြောင်း နှိုင်းယှဉ်ဆွေးနွေးခဲ့သည်။ ဒါဗစ်၏ “ကလေးတွေဟာသဉာဏ် ဘယ်လို ဖွံ့ဖြိုး လာသလဲ” (How Children Develop A Sense of Humor) (၂၀၁၇) ဟူသော ဆောင်းပါးတွင် ဘာသာ စကား မတတ်ကျွမ်းသေးသည့် နို့စို့အရွယ်ကလေးများနှင့် ဆယ်နှစ်အောက် ကလေးငယ်များသည် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာဟာသများကို ပို၍နှစ်သက်တတ်ကြကြောင်း၊ ဘာသာစကားအခြေခံသည့် ပြက်လုံးများမှာ သိမှုစွမ်းရည် (cognitive skills) မြင့်မားကြောင်း၊ ထို့ကြောင့်ပင် ကလေးများနှစ်သက်ရန် ခက်ခဲ ကြောင်း၊ ဟာသပြက်လုံးများသည် လူမှုရေးဆိုင်ရာ၊ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ဖြစ်စဉ်များနှင့်လည်း ဆက်နွှယ် နေတတ်သည်ဖြစ်ရာ ထိုဖြစ်စဉ်များကို ကြုံတွေ့သိမြင်ပြီးမှသာလျှင် ဘာသာစကား စွမ်းရည်မြင့်သော ဟာသများကို နားလည်နိုင်မည်ဖြစ်ကြောင်း တင်ပြထားသည်။ မိမိဦးတည်ချက်ထားသော ပရိသတ် အပေါ်မူတည်၍ ဟာသကိုပို့ဆောင်ပုံပို့ဆောင်နည်း ကွဲပြားနိုင်ကြောင်း သိမြင်ရသည်။ အလေ့လာခံ ပြက်လုံးများသည် ပြိုင်ပွဲဝင်ပြက်လုံးများဖြစ်သည့်အပြင် အဓိကဦးတည်သော ရုပ်မြင်သံကြားကြည့်

ပရိသတ်မှာလည်း အရွယ်ရောက်ပြီးသူများဖြစ်ရာ ဘာသာစကားအခြေခံ ပြက်လုံးများကို ပို၍ အသားပေး အသုံးပြုနိုင်ကြောင်းလည်း မှန်းဆနိုင်သည်။

ဤသို့ ပညာရှင်အသီးသီး၏ လေ့လာတွေ့ရှိချက်များကို အမှီပြု၍ဆိုရသော် ပြက်လုံးသည် ဘာသာစကားနှင့် အမူအရာတို့၏ ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းမှုပင် ဖြစ်သည်။ ထိုပေါင်းစပ်မှုနှင့် ယှဉ်ကပ်ပါလာ တတ်သည်မှာ လူမှုယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ နောက်ခံအချက်အလက်များပင်ဖြစ်သည်။ သို့သော် အမူအရာ တစ်ခုတည်းကို အားပြုရုံမျှဖြင့် ပြက်လုံးအဆင့်ထိ ဖြစ်မလာနိုင်ပေ။ ရယ်ရွှင်ဖွယ်အမူအရာ လုပ်ပြုရုံမျှဖြင့် ပြက်လုံးအရာမမြောက်ပေ။ ပြက်လုံး၏ အရည်အသွေးသည် စကားနှင့်အနက် အပြန်အလှန် ချိတ်ဆက် ပုံ၊ ရွေ့လျားပုံတို့အပေါ်တွင်လည်း မူတည်နေပေသည်။ စကားအကြောင်း၊ အနက်အကြောင်းကိုသိမှ၊ အချိတ်အဆက်ကိုသိမှ ပြက်လုံးကောင်း ဖြစ်လာနိုင်ကြောင်း ဆန်းစစ်ကောက်ချက်ချနိုင်ပေသည်။

၃။ နည်းနာ

၃၊ ၁။ ပညာရပ်ဆိုင်ရာနည်းနာ

အနက်အဓိပ္ပာယ်သည် ဘာသာစကား၏ အတွင်းသားအနှစ်ဖြစ်သည်။ လူတို့ပြောဆိုနေကြသော စကားများတွင် အနက်စီစဉ်ချိတ်ဆက်မှုသာမရှိပါက အသံမည်ကာမတ္တသက်သက်မျှသာ ကျန်ခဲ့မည် ဖြစ်သည်။ အနက်မပါပါက စကားမမည်ပေ။ ဂျော်ဖရီလိချ်၏ ခွဲခြားစိတ်ဖြာမှုအရ အနက်အဓိပ္ပာယ် အမျိုးအစား (၇) မျိုးရှိသည်။

(၁) သဘောလက္ခဏာပြအနက် (simple meaning)

"စကားလုံးများဖြင့် ရည်ညွှန်းသော အညွှန်းခံများ၏ သဘောလက္ခဏာများကို အဘိဓာန်အနက် ဖွင့်ပုံမျိုးဖြင့် ဖွင့်ဆိုသော အနက်ဖြစ်သည်။" (ခင်မင်၊ ၂၀၁၆၊ စာ-၆၀) "ရံဖန်ရံခါတွင် ပညတ်အနက်၊ သိမှုအနက်ဟုလည်း ခေါ်ဝေါ်တတ်ကြသည့် သဘောလက္ခဏာပြ အနက်များသည် ဘာသာစကား ဆိုင်ရာ ဆက်သွယ်မှုဖြစ်စဉ်တွင် အချက်အချာကျသည်။" (လိချ်၊ ၁၉၈၅၊ စာ-၉)

(၂) ဂုဏ်ရည်ပြအနက် (connotative meaning)

ဂုဏ်ရည်ပြအနက်ဟူသည် အညွှန်းခံ၏ သဘောလက္ခဏာများကို အခြေခံ၍ရရှိလာသော ဆက်သွယ်မှုဆိုင်ရာ တန်ဖိုးများနှင့် ဖော်ပြချက်များပင်ဖြစ်သည်။" (လိချ်၊ ၁၉၈၅၊ စာ-၁၂) မောင်ခင်မင် (၂၀၁၆) ကမူ "အညွှန်းခံ၏ ဂုဏ်ရည်များကို ဖော်ပြသည့်အနက်" ဟုဆိုထားသည်။ ဂုဏ်ရည်ပြအနက် သည် အနက်ရိုးကဲ့သို့ ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်ကျသော အနက်မျိုးမဟုတ်ပေ။ ထိုဂုဏ်ရည် ရှိသူ၊ မရှိသူ ကွဲပြားနိုင်သည်။ ခေတ်အရလည်းကောင်း၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းအရလည်းကောင်း၊ လူပုဂ္ဂိုလ်အရ လည်းကောင်း ပြောင်းလဲနိုင် သော အနက်မျိုးဖြစ်သည်။

(၃) ခံစားမှုပြအနက် (effective meaning)

အညွှန်းခံကြောင့် အညွှန်းပြုစကားလုံးတွင် ထင်ဟပ်လာသည့် ခံစားမှုကို ခံစားမှုပြအနက်ဟု ခေါ်သည်။ စကားလုံးနှင့် ခံစားမှုသည် ဆက်သွယ်နေလေ့ရှိသည်။ အညွှန်းခံ လူမှုကိစ္စနှင့်သက်ဆိုင်သော ခံစားမှုသည် အချိန်ကြာလာသောအခါ အညွှန်းပြုစကားလုံးအပေါ်၌ စွဲထင်လာတတ်သည့် သဘောမျိုး

ပင်ဖြစ်သည်။ ခံစားမှုပြုအနက်သည်လည်း ဂုဏ်ရည်ပြုအနက်ကဲ့သို့ပင် ခေတ်၊ ဓလေ့၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ အချိန်၊ နေရာ အကြောင်းရင်းခံအမျိုးမျိုးကို လိုက်၍ပြောင်းလဲနိုင်သည်။

(၄) လူမှုအခြေပြုအနက် (stylistic meaning)

ပြောသူ-နာသူ၏ အလုပ်အကိုင်၊ ဇာတိရပ်ရွာ၊ အသက်အရွယ်၊ လူမှုအဆင့်အတန်း စသည့် နောက်ခံအခြေအနေအမျိုးမျိုးသည် ပြောဆိုလိုက်သောစကားများတွင် အရိပ်ထင်နေတတ်သည်။ ထိုသို့ အညွှန်းပြုစကားများတွင် ထင်ဟပ်နေသော လူမှုနောက်ခံအခြေအနေအမျိုးမျိုးကို လူမှု အခြေပြုအနက် ဟု ခေါ်သည်။

(၅) ဒွန်တွဲအနက် (collocative meaning)

“စကားလုံးများကို တွဲဆက်၍ သုံးခြင်းဖြင့် ရရှိလာသောအနက်ကို ဒွန်တွဲအနက် ဟုခေါ်သည်။” (ခင်မင်၊ ၂၀၁၆၊ စာ-၆၇) မြန်မာစကားတွင် “ခွေးဟောင်” “ကြက်တွန်” “ကားမောင်း” “စက်ဘီးစီး” “ဟက်ဟက်ပက်ပက်ရယ်” “ရှိုက်ကြီးတင်ငို” စသည့်အတွဲအစပ်များသည် ပုံသေဖြစ်နေသော စကား အတွဲအစပ်များဖြစ်ပြီး ရှေ့စကားလုံး၊ နောက်စကားလုံးအနက်ဆက်စပ် ဒွန်တွဲနေသည်။

(၆) နှစ်ဖက်သွားအနက် (reflected meaning)

အနက်ရိုးတစ်ခုထက်ပိုသော စကားများ၊ သံတူကြောင်းကွဲစကားများကို အသုံးပြုရာတွင် ဖြစ်ပေါ် လာတတ်သော အနက်မျိုးဖြစ်သည်။ ဟာသစကားများတွင် အနက်အစွန်းထွက်သောစကားများ၊ နှစ်ဖက်သွားအနက်ဆောင်သောစကားများကို တွေ့ရလေ့ရှိသည်။

“ဟေ့ ... မင်း ဟိုသတင်းကြားလိုက်သေးလား”

“ကျားမလိုက်ပေါင်ကွာ၊ ကျားလိုက်ရင်တော့ ပြေးရုံပေါ့!” (ခင်မျိုးချစ်၊ ၁၉၇၃၊ စာ-၃၅)

(၇) အလေးပေးအနက် (thematic meaning)

ဝါကျတစ်ကြောင်း၊ စာတစ်ပိုဒ်၊ စာတစ်ပုဒ်၏ အဓိကအလေးပေးအနက်ဖြစ်သည်။ အလေးပေး အနက်ကို စီစဉ်ရေးသားပြောဆိုပုံအရ လည်းကောင်း၊ လေသံအဖိအဖော့အရလည်းကောင်း၊ အကြောင်း အရာ အဆက်အစပ်အရလည်းကောင်း သိရှိနိုင်သည်။

အထက်ပါ အနက်အဓိပ္ပာယ်အမျိုးအစား (၇) မျိုးကိုအခြေခံ၍ ပြက်လုံးများကို လေ့လာသောအခါ သဘောလက္ခဏာပြုအနက်ကို ချန်လှပ်ထားခဲ့ပါမည်။ သဘောလက္ခဏာပြု အနက်သည် စကားလုံးတိုင်း တွင်ပါဝင်သော အခြေခံအနက်ဖြစ်သောကြောင့် သီးခြားမကောက်ယူတော့ပါ။ အလေးပေးအနက်ကိုမူ ပြက်လုံးခေါင်စဉ်ပါ စကားအဆက်အစပ်အပေါ် အခြေခံ၍ ကောက်ယူပါမည်။

၃၊ ၂။ သုတေသနနည်းနာ

သုတေသနပြုရာ၌ အလေ့လာခံပြက်လုံးခေါင်းစဉ်များ ရွေးချယ်ခြင်း၊ သီအိုရီကို အခြေခံ၍ ခွဲခြမ်း စိတ်ဖြာခြင်း၊ ကြိမ်နှုန်းများတွက်ချက်၍ အနက်စီစဉ်ပုံ၊ အသုံးပြုပုံတို့ကို ပုံကြမ်းချခြင်း၊ ကောက်ချက်ချ ဆွေးနွေးခြင်းအဆင့်တို့ဖြင့် စိစစ်လေ့လာထားပါသည်။

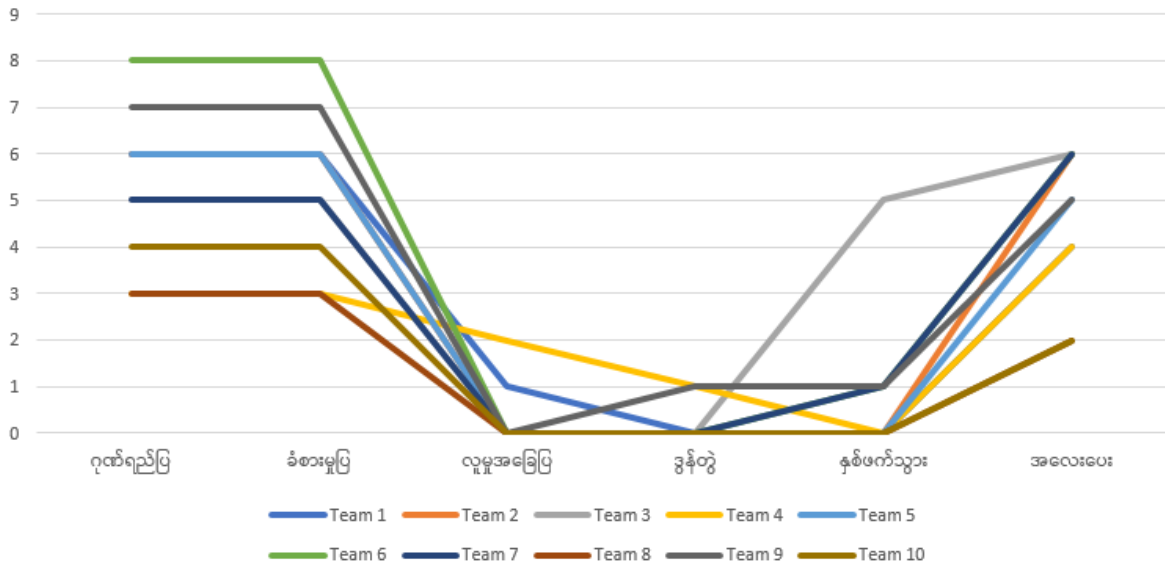
အလေ့လာခံပြန်လုံးများ ရွေးချယ်ရာတွင် ခေါင်းစဉ်ပါစကားအဆက်အစပ်အရ အလေးပေးအနက် တူညီနိုင်သည့် ပြန်လုံးများကို ရွေးချယ်ပါသည်။ ပွဲစဉ် (၅) ပွဲ၊ ပြိုင်ပွဲဝင်အဖွဲ့ (၁၀)ဖွဲ့၏ ပြန်လုံးများကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာထားပါသည်။ ကောက်ယူရရှိထားသော အချက်များကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ လေ့လာရာတွင် အထက်၌ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သော လိချ်၏ အနက်အဓိပ္ပာယ် (၇) မျိုးကိုအခြေခံပါသည်။ ပြန်လုံးခွင် အလိုက် အနက်အမျိုးအစားသုံးနှုန်းမှု ကြိမ်နှုန်းကို ကောက်ယူ ခြင်းဖြစ်ပြီး စကားလုံးများကို ရေတွက်ခြင်း မဟုတ်ပါ။ အနက်သည် စကားလုံးအဆင့်တွင်လည်း သက်ရောက်နိုင်သကဲ့သို့ စာပိုဒ်အဆင့်၊ စာပုဒ်အဆင့်ခြုံ၍ အနက် ကောက်ရသည်များလည်း ရှိသောကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ အနက်အဓိပ္ပာယ်အသုံးပြုမှု ကြိမ်နှုန်းကို တွက်ချက် သကဲ့သို့ ခွင်အလိုက် အနက်အသုံးပြုပုံ၊ ချိတ်ဆက်ပုံကိုလည်း ထည့်သွင်းစိစစ်ပါသည်။ အရည်အသွေးနှင့် အရေအတွက် နှစ်မျိုးလုံးကို အခြေခံသည့် သုတေသနအမျိုးအစား ဖြစ်ပါသည်။

၄။ လေ့လာတွေ့ရှိချက်

အလေ့လာခံအဖွဲ့(၁၀)၏ ပြန်လုံးများမှ အနက်အဓိပ္ပာယ်အသုံးပြုမှုကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာကြည့် သောအခါ အောက်ပါအတိုင်းတွေ့ရှိရပါသည်။

	Team 1	Team 2	Team 3	Team 4	Team 5	Team 6	Team 7	Team 8	Team 9	Team 10	Total	Percentage
ဂုဏ်ရည်ပြ	6	6	5	3	6	8	5	3	7	4	53	30.46%
ခံစားမှုပြ	6	6	5	3	6	8	5	3	7	4	53	30.46%
လူမှုအခြေပြ	1			2							3	1.72%
ခွန်တွဲ				1							1	0.57%
နှစ်ဖက်သွား			5			1	2		1		9	5.17%
အလေးပေး	4	6	6	4	5	6	6	2	5	2	46	26.44%
	4.25	6	5.25	2.6	5.666667	5.75	4.5	2.666667	5	3.333333	174	100.00%
	S 3:28	S 14:00	S 3:50	S 19:15	S 3:30	S 18:05	S 2:45	S 15:30	S 3:30	S 20:20		
	E 12:10	E 29:00	E 16:42	E 32:06	E 16:11	E 31:07	E 13:25	E 26:53	E 17:41	E 30:28		
	D 8:42	D 15:00	D 16:42	D 12:51	D 12:41	D 13:02	D 10:40	D 11:23	D 14:11	D 10:18		
	99	114	100	95	100	116	107	101	101	93		

ပြိုင်ပွဲဝင်အဖွဲ့(၁၀)ဖွဲ့၏ အနက်သုံးနှုန်းမှု ကြိမ်နှုန်းပြ မျဉ်းများ

ပုံ(၁) ပြိုင်ပွဲဝင်အဖွဲ့(၁၀)ဖွဲ့၏ အနက်သုံးနှုန်းမှု ကြိမ်နှုန်းပြမျဉ်းများ(၁၀)

ပြက်လုံးဖန်တီးရာတွင် အဓိကအသုံးပြုလေ့ရှိသောအနက်မှာ ဂုဏ်ရည်ပြအနက်ဖြစ်ပါသည်။ ၃၀.၄၆ ရာနှုန်းအထိ အသုံးပြုထားပါသည်။ “ငိုစရာကြောင့်ရယ်ရသည်” ဟူသော ခေါင်းစဉ်ဖြင့်ယှဉ်ပြိုင်သောအဖွဲ့(၂)၏ ပြက်လုံးခွင်တစ်ခုတွင် ဂုဏ်ရည်ပြအနက်အသုံးပြု၍ ပြက်လုံးဆင် ထားပုံကို သာဓကအဖြစ် ကြည့်မြင်နိုင်ပါသည်။ ပြက်လုံးမှာ

မိုး။ ။ ငိုစရာ အကြောင်းလေး ပြောပြချင်တယ်ဆို ငါ့ရပ်ကွက်။ မင်းသိပါတယ် ရွှေပြည်သာ။ ငါ့အိမ်အနောက်ဘက်မှာ နာရေးအိမ်တစ်ခုဖြစ်နေတယ်။ နာရေးတစ်ခုဖြစ်တော့ အဲနာရေးကို ငါကြည့်တဲ့ အခါကျတော့ အသက်က တော်တော် ကြီးကြီးကွ။ အသက် ၉၄ နှစ်ရှိပြီ။ အဘွားကြီးကွ။ ချမ်းသာ လိုက်တာလည်း လွန်ရောကွာ။ ဒါပေမယ့် ငါကြည့်ရင်း ကြည့်ရင်းနဲ့ ငိုပုံငိုနည်းကိုက ရယ်စရာ ဖြစ်နေတာ။

ဒွဲ။ ။ ဘယ်လို ငိုလို့တုံး။

မိုး။ ။ “အမယ်လေး အဘွားရယ် အဘွားရဲ့ ... အသေစောလို့ နှမြောလှချည်ရဲ့” တဲ့။ ကဲ ၉၆နှစ်ကို အသေစောလို့ နှမြောသေးတယ်။ ပတ်ဝန်းကျင်က ကြားရင် ရယ်စရာကြီး။

ဒွဲ။ ။ အေးပေါ့။ အေးပေါ့။ ၉၀ ကျော်ကြီးကို အသေစောတယ်တဲ့။ သူက အသက် ၂၀၀ လောက်ထိ နေချင်တာလား မသိဘူး။

မိုး။ ။ အဲဒီသဘော အဲဒီသဘော။ ငိုစရာကြောင့် ရယ်စရာ ဖြစ်ရတယ်ဆိုတာ အဲဒါ ကြောင့်။

“အသက် ၉၄ နှစ်” အဘွားကြီး” ဟူသော စကားလုံးများတွင် အသက်အရွယ်ကြီးရင့်ခြင်း၊ အိုမင်းရင့်ရော်ခြင်း၊ လူ့သက်တမ်း၏ နှောင်းပိုင်းကာလ အပိုင်းအခြားဖြစ်ခြင်း ဟူသောဂုဏ်ရည်များ တွဲပါလျက်ရှိသည်။ အသက် ၉၄ နှစ် - အဘွား - နာရေး - အသေစောဟူသော စကားလုံးများကို တွဲစပ်သုံးလိုက်သောအခါ ရှိရင်းစွဲဂုဏ်ရည်ကို ဆန့်ကျင်ပြီး အမြီးအမောက်မတည့်မှု ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ရှေ့စကားလုံးနှင့် နောက်စကားလုံး အနက်အားဖြင့် မညီမညွတ်ဖြစ်မှုကိုအသုံးပြုပြီး ရယ်မောဖွယ်ဖြစ်အောင်ဖန်တီးထားသည်။ ဂုဏ်ရည်ပြအနက်၏ အားကိုအခြေပြု၍ ပြက်လုံးခွင်ဆင်ထားခြင်းဖြစ်သည်။

ဂုဏ်ရည်ပြအနက်နှင့် ကပ်တွဲ၍ ပါလာတတ်သည်မှာ ခံစားမှုပြအနက်များဖြစ်သည်။ အညွှန်းပြုစကားလုံး၏ အမျိုးမျိုးသော ဂုဏ်ရည်တို့အပေါ်မူတည်၍ ခံစားမှုအနက်များသည်လည်း ပုံစံအမျိုးမျိုးဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာကြသည်။ “ဒဿဂီရိ” ဟု ဆိုလိုက်လျှင် “အဓမ္မသမား” ဟူသောဂုဏ်ရည်နှင့်တွဲ၍ မြင်သည်လည်းရှိမည်။ “အချစ်ကြီးသူ” ဟူသောဂုဏ်ရည်နှင့်တွဲ၍ မြင်သည်လည်းရှိမည်။ ထိုဂုဏ်ရည်များ၏ နောက်တွင် နှစ်မြို့ခြင်း၊ မနှစ်မြို့ခြင်း၊ ချစ်ခြင်း၊ မုန်းခြင်းစသော ခံစားမှုပြအနက်များ ကွဲပြားသွားပေသည်။ ဂုဏ်ရည်ပြအနက်နှင့် ခံစားမှုပြအနက်တို့သည် ယှဉ်ကပ်၍လိုက်ပါလာ တတ်သော သဘောရှိသည်။ ထိုကြောင့်ပင် ပြက်လုံးဆရာတို့က ပရိသတ်၏ ခံစားမှုကို လှုံ့ဆော်ရာတွင် ဂုဏ်ရည်ပြအနက်ကို ပဓာနပြုပြီး ခံစားမှုပြအနက် သက်ရောက်လာအောင် ဖန်တီးယူကြခြင်းဖြစ်သည်။

အထက်က သာဓကဆောင်ခဲ့သော ပြက်လုံးကိုပင် ပြန်၍ကြည့်ပါမည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် “နာရေး” ဟူသော စကားလုံးနှင့်ကပ်၍ ပါလာတတ်သည့် ခံစားမှုမှာ ပူဆွေးသောကဖြစ်ခြင်း၊ ဝမ်းနည်းခြင်းတို့ဖြစ်သည်။ သို့သော် အသက် ၉၄နှစ် - အဘွား - နာရေး - အသေစော ဟူ၍ ရှေ့နောက် အမြီးအမောက်မတည့်သော ဂုဏ်ရည်ပြအနက်များကို တွဲစပ် အသုံးပြုလိုက်သောအခါ ခံစားမှုပြအနက်လည်း ပြောင်းလဲသွားသည်။ ဝမ်းနည်းဖွယ်အနက်ထက် ပြုံးချင်စဖွယ်အနက်မျိုးဖြစ်လာ သည်။ ခေါင်းစဉ်အရ အလေးပေးအနက်ဖြစ်သော ဆန့်ကျင်အနက်သဘောလည်း သက်ရောက်သည်။ ဂုဏ်ရည်ပြအနက်နှင့် ခံစားမှုပြအနက်များကို ဤသို့ ချိတ်ဆက် အသုံးပြုကာ ပြက်လုံးဖန်တီးခြင်းသည် အတွေ့ရအများဆုံးအတွဲအစပ်ဖြစ်ပြီး ၃:၁ ခန့်၊ ၃၀.၄၆ ရာနှုန်းအထိ အသုံးပြုထားပါသည်။

ဒုတိယအများဆုံးတွေ့ရသော အနက်တွဲစပ်အသုံးပြုမှုပုံစံမှာမူ ဂုဏ်ရည်ပြအနက်နှင့် အလေးပေးအနက် ချိတ်ဆက်ထားသော ပုံစံဖြစ်သည်။ အလေ့လာခံ ပွဲစဉ် (၅) ခု၏ ခေါင်းစဉ်များ အရ ပြက်လုံးခွင်၏ အလေးပေးအနက်သည် ဆန့်ကျင်အနက်များဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရှိသည်။

ပွဲစဉ်	ခေါင်းစဉ်	အလေးပေးအနက်
၁	ငိုစရာကြောင့်ရယ်မိသည်	ငိုရယ်-
၂	မိုးနဲ့မြေကြီး	မိုးမြေကြီး-
၃	အဆိုးထဲက အကောင်း	အဆိုးအကောင်း-
၄	ယုံချင်ယုံ မယုံချင်နေ	ယုံမယုံ-
၅	ချစ်တုန်းမုန်း စကားပြော	ချစ်မုန်း-

“ယုံချင်ယုံ မယုံချင်နေ”ဟူသောခေါင်းစဉ်ဖြင့် ယှဉ်ပြိုင်သော အဖွဲ့(၇)၏ ပြက်လုံးခွင်တစ်ခုတွင် ဂုဏ်ရည်ပြအနက်နှင့် အလေးပေးအနက် တွဲစပ်အသုံးပြုသည့် ပုံစံကို သာဓကအဖြစ် ကြည့်မြင်နိုင်သည်။
ပြက်လုံးမှာ

စိစိ။ ။ သူများအတင်းမပြောဘူးကွာ။ အခု ... ကျွန်တော်တို့ လူရွှင်တော်စတားမှာဆိုရင်
ဟောဒီက ရွှေဖလားက မြင့်တင်ပေးလိုက်တဲ့ လူရွှင်တော် အတွဲတွေ အတွဲတွေ
အောင်မြင်လို့ ကြီးပွားသွားပါပြီ။ သူတို့ညီအစ်ကိုတတွေ ပူးပေါင်းမှုကြောင့်
ဖြစ်ပါတယ် ...

ချစ်ဖူး။ ။ ဟား ဟား ဟား မင်းကများ ငါ့ကိုများ အဲဒါမလိုက်နိုင်ဘူး ထင်လို့လား။ ...

စံစံ။ ။ ဟုတ်တယ်လေ။ မင်း မယုံချင်နေ။ ငါတို့ လူရွှင်တော်အတွဲတွေ ...

ချစ်ဖူး။ ။ ဟုတ်လား။ လူရွှင်တော်အတွဲတွေလား။ ဘယ်သူတွေ ဘယ်သူတွေတုံး။

စံစံ။ ။ မိုးတိမ်၊ ဝက်မ အောင်မြင်တဲ့အတွဲတွေ။ ချစ်ချော၊ ပွမ်ပွမ်။ ဒဲဒဲဒဲ၊ စိစိ။ ချိုတူး၊
သာလောင် စတားကနေ အောင်မြင်သွားတဲ့ အတွဲတွေ။ ညီအစ်ကိုစိတ်ဓာတ်နဲ့
ပြိုင်သွား ကြတာ။

ချစ်ဖူး။ ။ (အဆောင်သရဲသီချင်းသံစဉ်ဖြင့် သီချင်းဆို)... “အခုတော့ ကွဲသွားပြီ။ အခုတော့
ကွဲသွားပြီ။ နောက်တစ်ဖွဲ့ ဖွဲ့လိုက်ပြီ။ ဘယ်သူလဲလို့မမေးပါနဲ့။ ကိုချိုတူးနဲ့
သာလောင်ကွယ်”

စိစိ။ ။ ဟေ့ကောင် ငါက ယုံကြည်အောင် ပြောပြနေတာကွ။

ချစ်ဖူး။ ။ ငါ မယုံဘူး။”

အချင်းချင်း၏ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာ အတွေ့အကြုံများ၊ ပြဿနာများမှတစ်ဆင့် ဖန်တီးထားသော အကန့်အကျောက်ဟာသ (Deprecating Humor) ဖြစ်သည်။ မိုးတိမ်၊ ဝက်မ၊ ချစ်ချော၊ ပွမ်ပွမ်၊ ဒဲဒဲဒဲ၊ စိစိ၊ ချိုတူး၊ သာလောင်ဟူသော တစ်ဦးဆိုင်အမည်များတွင် ထင်ဟပ်နေသည့် ဂုဏ်ရည်ပြအနက်ကို အခြေခံသည်။ “မိုးတိမ်၊ ဝက်မ” “ချစ်ချော၊ ပွမ်ပွမ်” “ဒဲဒဲဒဲ၊ စိစိ” “ချိုတူး၊ သာလောင်” ဟူသော အမည် အတွဲများ၏နောက်တွင် “လူရွှင်တော်စတားပြိုင်ပွဲဝင်များ” “အောင်မြင်ကျော်ကြားသော လူရွှင်တော် များ” “အပေးအယူမျှမျှ၊ အတွဲညီညီပြိုင်ပွဲဝင်ခဲ့ကြသူများ” စသည့် ဂုဏ်ရည်များက ကပ်ပါနေသည်။

သို့သော် ဂုဏ်ရည်ပြအနက်သည် အချိန်ကိုလိုက်၍ ပြောင်းလဲတတ်သော သဘောရှိသည်။ ယခု ပြက်လုံးပြက်ချိန်၌ “မိုးတိမ်၊ ဒဲဒဲဒဲ” “စိစိ၊ ချစ်ဖူး” စသည်ဖြင့် အတွဲအသစ်များ ပြောင်းလဲသွားပြီဖြစ်သည်။ နာမည်ကျော် ချိုတူး၊ သာလောင်အတွဲသည်လည်း ထိုနည်းတူပင်ဖြစ်သည်။ တစ်ဦးကပူးပေါင်းမှု၊ အတွဲညီမှု ဂုဏ်ရည်များကို ယုံစေလို သည်။ တစ်ဦးက အခြားဂုဏ်ရည် တစ်ခုဖြစ်သော ကွဲမှုကိုပြု၍ မယုံအောင်ပြောသည်။ ပူးပေါင်း-ကွဲ၊ ယုံ-မယုံ ဟူ၍အနက်ဆန့်ကျင် စကားလုံးများကို အသုံးပြုကာ ခေါင်းစဉ်၏ အလေးပေးအနက်နှင့် ချိတ်ဆက်မိအောင် ဖန်တီးထားသည်။ ထိုကဲ့သို့ ဂုဏ်ရည်ပြအနက် နှင့် အလေးပေးအနက်တွဲ၍ အသုံးပြုပုံသည် ဒုတိယအတွေ့ရများဆုံးပုံစံဖြစ်ပြီး ၂၆.၄၄ ရာနှုန်းအထိ ရှိသည်။

နှစ်ဖက်သွားအနက်-ဂုဏ်ရည်ပြအနက်-ခံစားမှုပြအနက် တွဲသုံးသော အနက်စီစဉ်ပုံမှာမူ တတိယ အတွေ့ရအများဆုံးဖြစ်သည်။ ပြင်ပွဲဝင်အဖွဲ့(၁၀)ဖွဲ့ အနက် (၄) ဖွဲ့တွင်သာ ဤပုံစံအတွဲအစပ်ကို တွေ့ရသည်။

- ဝမ်းတူး။ ။ မိုးဆိုလည်း မိုးရဲ့တန်ဖိုး၊ မြေကြီးဆိုလည်း မြေကြီးတန်ဖိုး ရှိတယ်ကွ။
- ငွေတိုး။ ။ ခင်ဗျား ... မြေကြီးတန်ဖိုးသိလား။ မသိရင် ကျွန်တော်ပြောပြမယ်။
ဝင်ဒါမိယာထဲဆို သိန်းထောင်ချီတယ်ဗျာ။ လှိုင်သာယာဆို ရာချီတယ်ဗျာ။ ကျူးကျော် တဲဆို တစ်ပြားမှ ပေးစရာမလိုဘူး။
- ဝမ်းတူး။ ။ နင့် အဲဒီမြေကြီးတန်ဖိုး ပြောနေတာ မဟုတ်ဘူးဟဲ့။
(မိုးနဲ့မြေကြီး၊ အဖွဲ့(၃))

“တန်ဖိုး” ဟူသည် “ကျေးဇူးဂုဏ်” ဟူသော အနက်ကိုလည်းဆောင်သည်။ “သတ်မှတ်ထားသောငွေ၊ ကျသင့်သောအဖိုးအခ” ဟူသော အနက်ကိုလည်း ဆောင်သည်။ မြေကြီး၏ကျေးဇူးဂုဏ်ကို ရည်ညွှန်းရမည့်အစား မြေကြီး၏ဈေးနှုန်း၊ မြေဈေး ဟူသောအဓိပ္ပာယ်ဖြင့် အနက်ကစားခြင်းဖြစ်သည်။ ဝင်ဒါမိယာ-လှိုင်သာယာ-ကျူးကျော်တဲ စသည့် စကားလုံးများမှ ပံ့ပိုးလာသော ဂုဏ်ရည်ပြအနက်နှင့် တွဲစပ်လိုက်သောအခါမူ ခံစားမှုပြအနက်ထိပါ ထင်လာသည့် ပြက်လုံးမျိုးဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ အနက် တွဲစပ်ပုံမျိုးမှာ ၅.၁၄ ရာနှုန်းသာရှိသည်။ ပြိုင်ပွဲတွင် ဇာတ်ကြောင်းပြောပြက်လုံး၊ အကန်အကျောက် ပြက်လုံးများကို အဓိကအသုံးများပြီး စကားလိမ်ပြက်လုံးခွင် နည်းသောကြောင့် ဤကဲ့သို့ အနက် စီစဉ်တွဲစပ်ပုံ နည်းသွားခြင်းဖြစ်သည်။

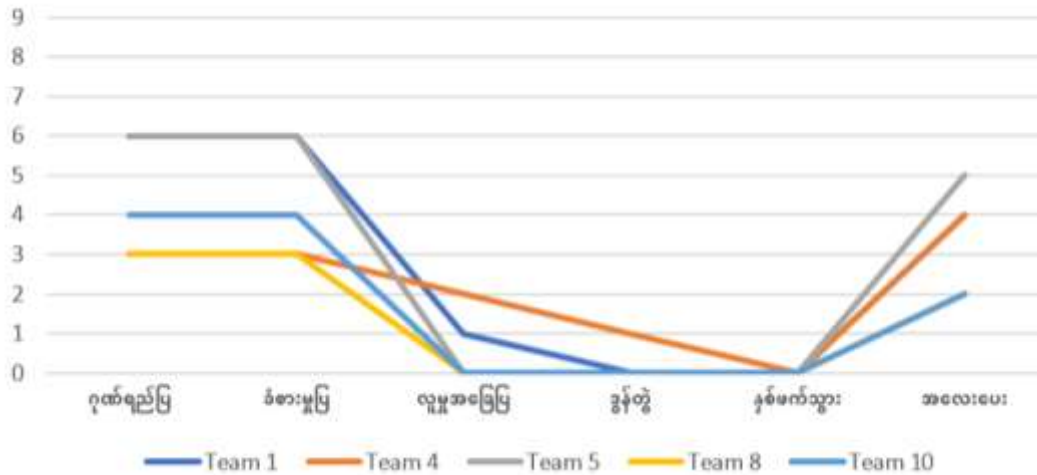
လူမှုအခြေပြအနက်၊ ဒွန်တွဲအနက်တို့ကိုသုံး၍ ပြက်လုံးဖန်တီးမှုမျိုးကိုမူ အနည်းအကျဉ်းသာ တွေ့ရသည်။

- စို။ ။ ဒါပေမယ့် ငါက သေရမှာ မကြောက်ဘူး မသေတဲ့နည်း စိုဖြေဆီမှာ ရှိတယ်
- စိမ်း။ ။ ဟာ လုပ်စမ်းဗျာ
- စို။ ။ မသေတဲ့နည်းရှိတယ် မင်းလိုချင်လား
- စိမ်း။ ။ ဟာ လိုချင်တာပေါ့
- စို။ ။ မသေတဲ့နည်းပေးမယ် မသေချင်ရင် ဘုန်းကြီးဝတ်
- စိမ်း။ ။ ဘုန်းကြီးဝတ်ရင် မသေဘူးလား
- စို။ ။ ပျံလွန်တော်မူတာပဲ ရှိတာပေါ့

ဟူ၍ “သေ” နှင့် “ပျံလွန်တော်မူ”ဟူသော စကားလုံးနှစ်လုံးဖြင့် လူမှုအခြေပြအနက် သက်ရောက်အောင် ဖန်တီးထားသော ဟာသမျိုးမှာ ပြက်လုံးခွင် (၂) ခုတွင်သာ တွေ့ရပါသည်။ ယှဉ်ပြိုင်ချိန် (၁၅)မိနစ်အတွင်း နောက်ခံဆက်တင်သုံး၍ သဏ္ဍာန်လုပ် သရုပ်တူပြုရသော ပြက်လုံးခွင်များ ဖန်တီးနိုင်ခြေ နည်းပါးသောကြောင့် လူမှုအခြေပြအနက် အသုံးပြုမှုနည်းသွားခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ဆရာဇော်ဂျီ၏ “လိပ်ခွပ်လို့ သမင်သေ” “ပေါင်မှန် လို့ မျက်စိကျိုး” “သွားဟောက် တောက်ကန်း”

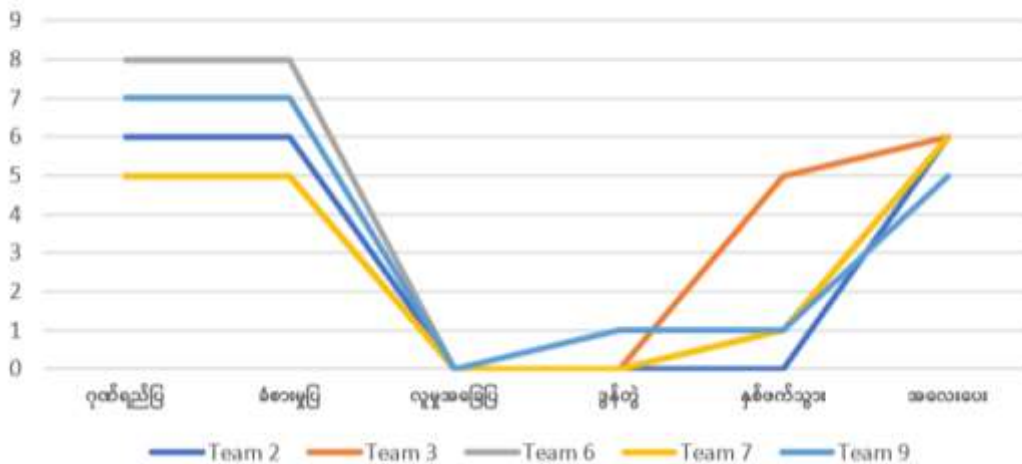
စသည်တို့ကဲ့သို့ ဒွန်တွဲအနက် အမြီးအမောက် မတည့်မှုထင်ရှားသည့် ပြက်လုံးများမတွေ့ရသလောက် ပင်နည်းပါးပါသည်။ အဖွဲ့(၄)၏ ပြက်လုံးခွင် တစ်ခုတွင် “သံဃာတော် စုစုပေါင်း (၁)ပါး တိတိကို” ဟူ၍ အနက်အား မထင်မရှားဖြင့်သာ တွေ့ရပါသည်။

ရှုံးနိမ့်အဖွဲ့များ၏ ပြက်လုံးများမှ အနက်သုံးနှုန်းမှု ကြိမ်နှုန်းပြမျဉ်းများ

ပုံ(၂)

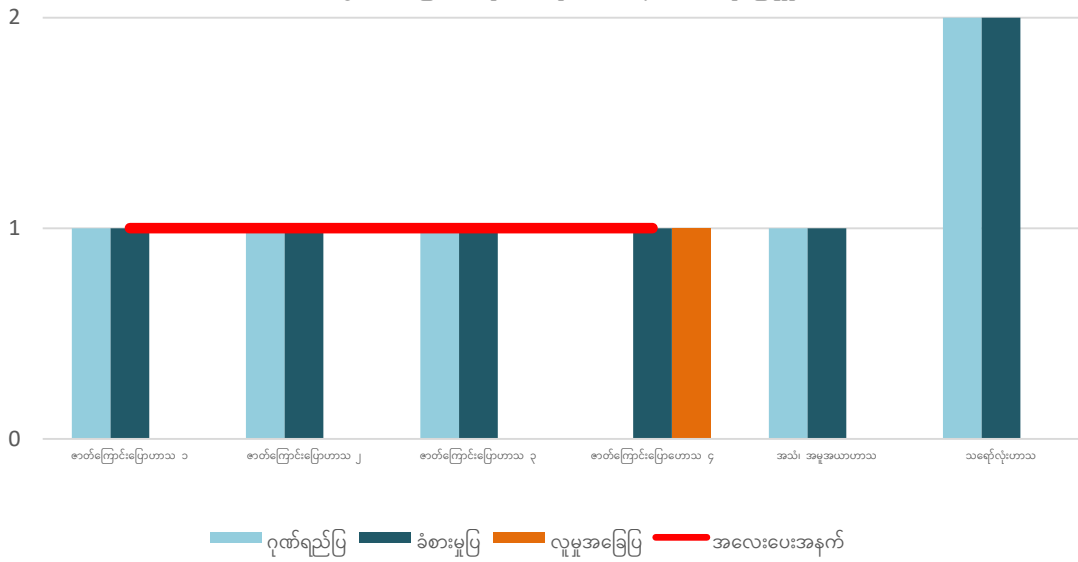
အနိုင်ရအဖွဲ့များ၏ ပြက်လုံးများမှ အနက်သုံးနှုန်းမှု ကြိမ်နှုန်းပြမျဉ်းများ

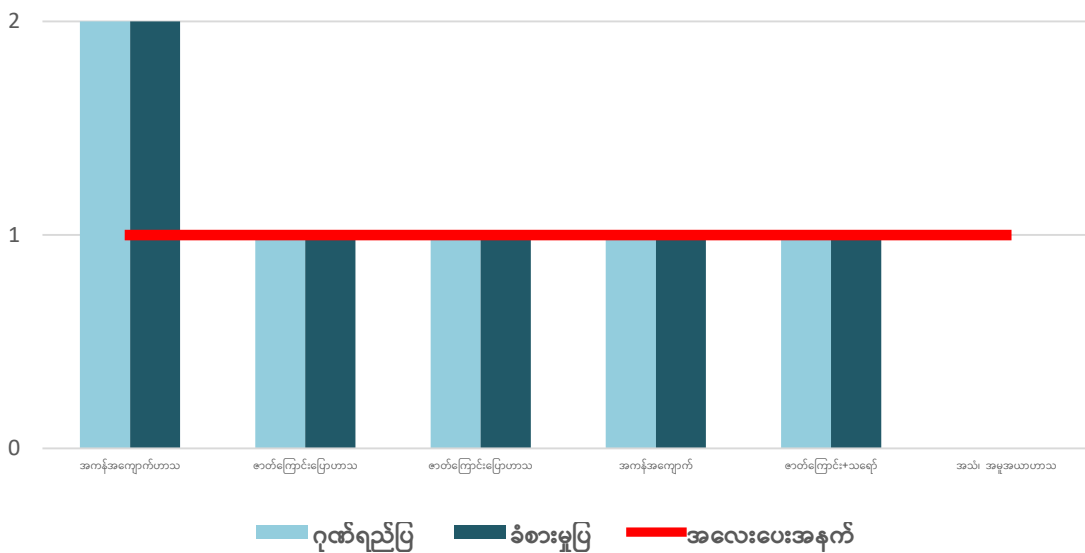
ပုံ (၃)

ပြိုင်ပွဲဝင်အဖွဲ့(၁၀)ဖွဲ့လုံး၏ ပြက်လုံးများတွင် အဓိကတူညီသည့်အချက်တစ်ခုမှာ ဂုဏ်ရည်ပြ အနက်ကိုအားပြု၍ ဖန်တီးခြင်းဖြစ်သည်။ လူမှုအခြေပြအနက်ကို အနည်းဆုံးအသုံးပြုကြသည်။ ကြိမ်နှုန်းပြမျဉ်းများအရကြည့်လျှင် အနိုင်ရအဖွဲ့များသည် ဘာသာစကားဖြင့် အနက်ကစားနိုင်မှု စွမ်းရည် ပို၍ မြင့်ကြောင်းတွေ့နိုင်သည်။ နှစ်ဖက်သွားအနက်ကို အခြေပြုသည့် စကားလိမ်ပြက်လုံးများ ဖန်တီး နိုင်သော အဖွဲ့(၄)ဖွဲ့စလုံးသည်လည်း အနိုင်ရအဖွဲ့များပင်ဖြစ် သည်။ အဓိကခေါင်းစဉ်ပါ စကားလုံးများကို အခြေခံသည့် အလေးပေးအနက်နှင့် ချိတ်ဆက်မှုတွင်လည်း ပို၍အားကောင်းသည်ကို တွေ့မြင်နိုင်သည်။

အဖွဲ့.(၁)၊ ပြက်လုံးအလိုက် အနက်အသုံးပြုမှု

အဖွဲ့.(၂)၊ ပြက်လုံးအလိုက် အနက်အသုံးပြုမှု

သာဓကအဖြစ် ဖော်ပြပါအဖွဲ့.(၂)ဖွဲ့၏ ပြက်လုံးအလိုက် အနက်စီစဉ်မှုပုံစံကို နှိုင်းယှဉ် ကြည့်နိုင်သည်။ ပြက်လုံးခွင်တစ်ခုချင်းစီတိုင်းတွင် ဂုဏ်ရည်ပြအနက်ကိုအခြေပြု၍ အခြားအနက်များဖြင့် စီစဉ်ချိတ်ဆက်သည့် သဘောမှာ အတူတူပင်ဖြစ်သည်။ သို့သော် အလေးပေးအနက်နှင့် ချိတ်ဆက်မှု မျဉ်းကို ကြည့်လျှင်မူအဖွဲ့ (၁)သည် ပွဲစဉ်တစ်ဝက်ခန့်မှ၍ ချိတ်ဆက်မှုလွတ်သွားကြောင်း တွေ့နိုင်သည်။ အဖွဲ့.(၂)မှာမူ ပြက်လုံးခွင်အားလုံးတွင် အလေးပေးအနက်နှင့် ချိတ်ဆက်သွားနိုင်သည်။ ထိုသို့ ချိတ်ဆက်နိုင်မှုကြောင့် ပြက်လုံးများသည် ခေါင်းစဉ်နှင့် အံဝင်ခွင်ကျဖြစ်လာပြီး ပြိုင်ပွဲ၌ တစ်ဖက်လူ ထက် အားသာစေကြောင်း တွေ့ရသည်။

သုံးသပ်ချက်

သဘောလက္ခဏာပြုအနက်သည် ဘာသာစကားအတွက် အချက်အချာကျသော အနက်ဖြစ်သည် ဟု ဆိုလျှင် ဂုဏ်ရည်ပြုအနက်သည် ပြက်လုံးဖန်တီးရာတွင် အချက်အချာကျသော အနက်ဖြစ် သည်ဟု ဆိုရပေမည်။ ဂုဏ်ရည်ပြုအနက်ကို အခြေခံ၍ အခြားသော ဂယက်အနက်များဖြစ်သည့် ခံစားမှုပြုအနက်၊ နှစ်ဖက်သွားအနက်တို့ကို စီစဉ်ချိတ်ဆက်ကြသည်။

ပြက်လုံးဖန်တီးရာတွင် ဂုဏ်ရည်ပြုအနက်သည် အသုံးများသော အနက်ဖြစ်ပြီး ၃၀.၄၆ ရာနှုန်း အထိ အသုံးပြုထားသည်။ ဂုဏ်ရည်ပြုအနက်နှင့် ကပ်တွဲပါလာတတ်သည်မှာ ခံစားမှုပြု အနက်များဖြစ် သည်။ ဂုဏ်ရည်ကြောင့် ခံစားမှုပြုအနက်တွင် ဂယက်ထင်လာတတ်သည့် သဘောကို ပြက်လုံးခွင်ပါ အနက်အတွဲအစပ်များမှတစ်ဆင့် မြင်နိုင်သည်။ လူ့ရွှင်တော်တစ်ဦးသည် ပရိသတ်၏စိတ်ကို နှစ်သက် ရွှင်မြူး လှုပ်ခတ်စေလိုပါက စကားလုံးများ၏ ဂုဏ်ရည်ပြုအနက်များကို ကောင်းစွာနားလည် အသုံးပြု တတ်ရန် လိုအပ်ပေသည်။

ပြက်လုံးခွင်အလိုက် အနက်စီစဉ်တွဲစပ်ရာတွင်မူ အလေးပေး အနက်နှင့် ချိတ်ဆက်နိုင်မှုသည် အဓိကကျသည်။ ဟာသပညာရှင်သည် ခေါင်းစဉ်က ညွှန်းဆိုထားသော အလေးပေးအနက်ကို သတိပြု မိရန်လိုသည်။ ပြက်လုံးခွင်တစ်ခုဖန်တီးရာတွင် အလေးပေးအနက်သို့ ရောက်သည်အထိ အတတ်နိုင်ဆုံး စီစဉ်ချိတ်ဆက်ရမည်။ အထူးသဖြင့် ပြိုင်ပွဲဝင်ပြက်လုံးများတွင် ဖြစ်သည်။ ပရိသတ်က တသောသော ရယ်မောအားပေးပါသော်လည်း အကဲဖြတ်ရမှတ် နည်းခြင်းမှာ အလေးပေးအနက်နှင့် စီစဉ်ချိတ်ဆက် နိုင်မှု အားနည်းခြင်း၊ အချိတ်အဆက် လွတ်သွားခြင်း တို့ကြောင့်ဖြစ်သည်။

အကဲဖြတ်ရမှတ် မြင့်မားသော ပြက်လုံးများ၏ အနက်စီစဉ်ချိတ်ဆက်ပုံကို ကြည့်လျှင် မည်သည့် အနက်ကို အခြေပြုသည်ပင်ဖြစ်စေ ခေါင်းစဉ်၏ အလေးပေးအနက်နှင့် ချိတ်မိအောင် ဖန်တီးလေ့ ရှိကြသည်ကိုတွေ့ရသည်။ အနိုင်ရအဖွဲ့များ၏ ပြက်လုံးများတွင် အဓိကအသုံးပြု လေ့ရှိကြသော အနက် စီစဉ်တွဲစပ်ပုံမှာ

“ဂုဏ်ရည်ပြုအနက် + ဂယက်အနက်တစ်မျိုးမျိုး (ခံစားမှုပြု၊ နှစ်ဖက်သွား ...) + အလေးပေးအနက်”

ပုံစံဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်ပြိုင်ပွဲဝင် ပြက်လုံးများ ဖန်တီးမည်ဆိုပါက ယင်းအတွဲအစပ်ပုံစံကို နမူနာ ပြုဖန်တီးနိုင်သည်။ စကားနှင့်အနက်ကို နေရာတကျ စီမံသုံးစွဲတတ်ခြင်းသည် ပြက်လုံးဖန်တီးမှု အတတ်ပညာပင်ဖြစ်ပေသည်။

နိဂုံး

ပြက်လုံးဖန်တီးရာတွင် အဓိကအချက်အချာကျသော အနက်များနှင့် အနက်စီစဉ်တွဲစပ်ပုံများကို ဤစာတမ်းတွင် သိမြင်နိုင်ပါသည်။ ပြိုင်ပွဲဝင်ပြက်လုံးဖန်တီးလိုသူတို့အတွက်လည်းကောင်း၊ အနက် အဓိပ္ပာယ်ဆိုင်ရာ လေ့လာလိုသူတို့အတွက်လည်းကောင်း တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း အထောက်အပံ့ပြုမည်ဟု

မျှော်လင့်ပါသည်။ စင်စစ် ပြက်လုံးဟူသည် စကားပုံစံ (verbal expression)၊ စကားမဟုတ်သောပုံစံ (non-verbal expression) နှစ်မျိုးလုံး ပူးတွဲပါဝင်လျက်ရှိသော ဘာသာစကားပုံစံတစ်ခုပင်ဖြစ်ပါသည်။ ပြက်လုံးများတွင် အသံနှင့်အနက် ကစားပုံများကို ထပ်မံလေ့လာနိုင်ပါသည်။ စကားမဟုတ်သောပုံစံများ၊ စကားယှဉ်တွဲအပြုအမူများနှင့် အနက် ကစားပုံကိုလည်း လေ့လာဆန်းစစ်မှုများ ပြုနိုင်ပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

မြန်မာဘာသာ

ခင်မင်၊ မောင် ။(၂၀၁၆) ။(ခန့်ဖြူ) **အတ္ထုပ္ပတ္တိအနုပညာအနုပညာ** ။ ရန်ကုန်၊ The Key Collection ။

ခင်မျိုးချစ် ။ ။ အနောက်တိုင်း ဟာသစာပေ။(၁၉၇၃) **ဟာသစာပေစာတမ်း** ။ ရန်ကုန်၊ စာပေဗိမာန်။(၁၀၅-စာ ၃၁) ချစ်စရာ။ ။(၂၀၀၃) **ကျွန်တော်သိမိသော လူရွှင်တော်ကြီးများနှင့် ကျွန်တော်နှင့် ခေတ်ပြိုင် လူရွှင်တော်များ** ။ ရန်ကုန်၊ စစ်သည်တော်စာပေ။

ဇော်ဂျီ ။(၂၀၀၄) **ရသစာပေအဖွင့်နှင့်နိဒါန်း**။ ရန်ကုန်၊ နှင်းဦးလွင်စာပေ။(ဒုကြိမ်)

မြန်မာစာအဖွဲ့ ။ (၂၀၁၈)။ **မြန်မာအဘိဓာန်** (တကြိမ်)။ နေပြည်တော်၊ မြန်မာနိုင်ငံတိုင်းရင်း ဘာသာစကားဦးစီးဌာန။

အင်္ဂလိပ်ဘာသာ

Leech, G. (1985). Semantics: *The Study of Meaning*. 2nd ed. Harmondsworth: Penguin Books Ltd.

Wells, Pam. (2007). *Invitations to Laughter: A Microanalysis of Televised Stand-up Comedy Performances*. [Doctoral dissertation, University of York]

အင်တာနက်အကိုးအကား

Davis, Paige. (2017). How Children Develop A Sense Of Humor (Published 2017, May 2). <https://theconversation.com/how-children-develop-a-sense-of-humour-77028>

နောက်ဆက်တွဲ
မူရင်းကောက်နုတ်ချက်များ

စဉ်	မူရင်းကောက်နုတ်ချက်များ	ကိုးကားသည့်စာမျက်နှာ
၁	<p>CONCEPTUAL MEANING (sometimes called ‘denotative’ or ‘cognitive’ meaning) is widely assumed to be the central factor in linguistic communication.</p> <p style="text-align: right;">(Leech,G., 1985, pp. 9)</p>	၅
၂	<p>Connotative meaning is the communicative value an expression has by virtue of what it refers to, over and above its purely conceptual content.</p> <p style="text-align: right;">(Leech,G., 1985, pp. 9)</p>	၅